

Hedehøg

- en truet art som vi hjælper

PROJEKT HEDEHØG

Hedehøgen – en agerlandsfugl

En af Danmarks mest sjældne rovfugle, hedehøgen, yngler oftest i markafgrøder og trues hvert år i forbindelse med høsten.

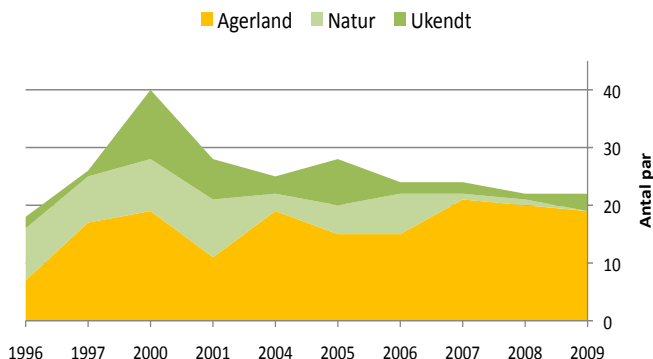
Hedehøgene anlægger deres rede i marker med korn, lucerne eller raps og hvis ungerne ikke er flyvefærdige, når høsten starter, er der stor risiko for, at ungerne går til under høstarbejdet. Derfor er hedehøgene helt afhængige af beskyttelse i yngletiden.

Gunnar Jespersen, Sønderjysk Landboforening, hjælper med at opsætte et strømførende nethegn, der beskytter hedehøgens rede mod høstmaskiner og ræve.

To ben og nogle fjerskafter fra en hedehøgunge. Resultatet af en rede, der ikke blev beskyttet i tide mod høstmaskinerne.

De danske hedehøges foretrukne rede-habitat for ynglefund i perioden 1996 til 2009.

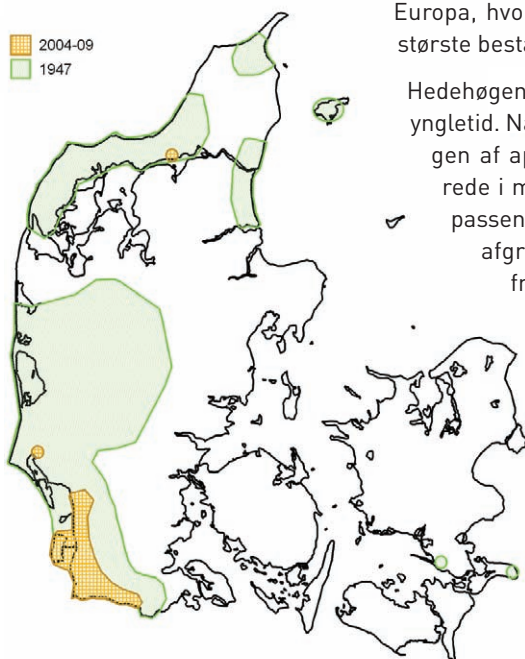
Næsten alle par yngler nu i dyrkede afgrøder.

Hedehøgen i Danmark

Hedehøgen har sit danske navn, fordi den tidligere yngede på heden og i hedemoserne. Hvis den skulle navngives i dag, ville "enghøg" være mere passende.

Omkring 1950 yngede der op mod 400 par i hele Danmark. Siden da er dens yngleområde indskrænket til det sydvestlige Jylland og antallet reduceret til 20-30 par.

Danmark udgør nordvestgrænsen for hedehøgen i Europa, hvor den er en fåtallig ynglefugl, med de største bestande i Spanien og Frankrig.

Hedehøgen yngler i agerlandet – og har en farefuld yngletid. Når den ankommer til Danmark i slutningen af april, vælger den oftest at anlægge sin rede i markafgrøder, hvor vegetationen har en passende højde (ca. 50-80 cm). Desværre bliver afgrøden ofte høstet, inden ungerne flyver fra reden.

Projekt Hedehøg har til opgave at finde, afmærke og indhegne rederne for at sikre fuglene. Indhegningen beskytter også mod ræve, hvis antal har været stærkt stigende i hedehøgens yngleområder gennem de seneste årtier, og rævene tager en hel del af hedehøgens æg og unger. Regulering af ræve kan derfor være en vigtig hjælp til beskyttelse af den truede fugl.

Hedehøgen i agerlandet

Hedehøgene har ofte problemer med at skaffe føde nok til ungerne. En levedygtig bestand forudsætter, at der gennemsnitligt flyver 1,5 unge fra hvert kuld, men i mange år kommer der kun cirka 0,5 unge per par på vingerne. Små tiltag kan dog gøre en stor forskel for hedehøgene. Etablering af indtil flere meter bred vildtstriber i kanten af marken kan skabe bedre fødebetingelser, da antallet af mus og småfugle, hedehøgens vigtigste føde, øges markant med større variation og sprøjtefri bræmme i agerlandet. Vildtstriberne er også til gavn for jagtbare arter som hare og agerhøns.

Hollandske undersøgelser har påvist, at der er flere gange så mange mus og småfugle i vildtstriberne som i den dyrkede mark. Etablering af indtil 6 meter brede striber med vildtvenlige afgrøder på markarealer i omdrift er støtteberettiget efter gældende regler under enkeltbetalingsordningen. Sønderjysk Landboforening eller Skov- og Naturstyrelsen, Vadehavet, er behjælpelig med råd og vejledning omkring etablering af vildtstriber og regler for landbrugsstøtte.

*En vildtstribe er en sprøjtefri bræmme med mange forskellige græsser og blomsterplanter.
Tegner: Elwin van der Kolk.*

Har du ynglende hedehøg i din mark?

Beskyttelsen af hedehøge forudsætter et tæt samarbejde med ejeren og brugeren af marken. Projekt Hedehøg eftersøger hedehøge i yngleområdet. På afstand fra offentlig vej findes markerne med reder. Hvis marken skal høstes inden ungerne flyver fra reden, er det vigtigt at få reden beskyttet. Ejeren af marken vil blive kontaktet af vores projektmedarbejder med henblik på opsætning af et lavt strømførende nethegn på 10 x 10 meter rundt om reden. Hegnet beskytter ungerne til de forlader redestedet, hvorefter hegnet indsamles igen. Ejeren/brugeren er meget velkommen til at deltage i arbejdet.

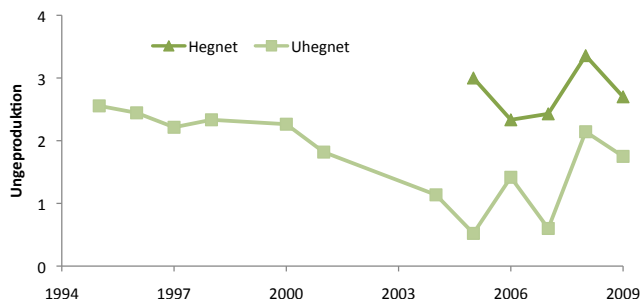
En rede er lokaliseret i en kornmark før høst.

Ca. 10x10 m efterlades uhøstet og indhegnet omkring reden.

Hunnen beskytter de små unger.

Antallet af flyvefærdige unger er markant større i reder, der indhegnes, end i ubeskyttede reder.

Forvekslingsmuligheder

Rørhøg og blå kærhøg er i familie med hedehøgen og har et udseende og en levevis, der minder meget om hedehøgens. Ligesom hedehøgen anlægger de deres rede på jorden og finder deres føde lavt svævende over terrænet med løftede vinger. Musvåge og tårnfalk er de mest almindelige rovfugle i hedehøgens yngleområde, men disse to arter finder blot deres føde her og har deres rede i andre områder.

Øverst: Rørhøg (han). Nederst: Blå kærhøg (han).

Øverst: Rørhøg (hun). Nederst: Blå kærhøg (hun).

FAKTA OM HEDEHØGEN

Kendetegn: Slank og elegant rovfugl med lange spidse vinger. Hannen er lys, blågrå med sorte vingespids og mørke vingebånd. Hunnen er brun med tværstribet hale og hvid overgump.

Størrelse: Vingefang ca. 100 cm. Længde ca. 45 cm. Vægt 300 - 450 g. Hunnen er størst.

Adfærd: Ses ofte flyve lavt over jorden med løftede vinger. Søger føde over åbne eng- og marklandskaber med lav og varieret vegetation - typisk langs grøfter, markhegn og skel.

Føde: Mus, småfugle, firben og store insekter.

Yngleforhold: Reden anlægges på jorden, især i markafgrøder. Lægger 3-5 hvide æg fra omkring midten af maj. Æggene udruges af hunnen. Rugetid 28-29 dage. Hannen bringer føden til reden, hvor hunnen ofte flyver

op og griber byttet i luften. Ungerne flyver fra reden fra midten af juli til midten af august.

Ungen: I de første uger er ungen klædt i hvide dun. Flyvefærdig efter 4-6 uger. Nyudfløjne ungfugle er kobbergyldne med mørkebrune vinger.

Antal: Siden år 2000: 20-30 ynglear i Danmark. Svag tilbagegang.

Træk: Ankommer til Danmark fra slutningen af april og trækker i løbet af august og september tilbage til vinterkvarteret i Afrika syd for Sahara.

Navne: Engelsk - Montagu's Harrier. Tysk - Wiesenweihe. Hollandsk - Grauwe Kiekendief. Latin - Circus pygargus

Beskyttelse: Totalfredet. Rødlisterstatus: Truet (EN). Anført på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1, dvs. der skal udpeges og sikres levesteder for arten.

Viden skaber et bedre grundlag for beskyttelse

Projektet bidrager til forskning om hede- høge. Vi ønsker at vide mere om fuglene for bedre at kunne beskytte dem. Derfor ring- mærkes ungerne, og nogle få udstyres med vingemærker eller satellitsendere. Dansk Ornitologisk Forening og Zoologisk Mu- seum indgår i et internationalt projekt ledet af forskere fra Holland, der kortlægger he- dehøgenes trækveje og overvintringsområ- der.

Trækruter for de danske hede- høge, der i 2009 fik en lille satellitsender sat på ryggen. Stregerne viser fuglenes træk gennem Europa til vinter- kvarter i Vestafrika og tilbage igen. En trækrute på ca. 13.000 km.

Kilde: Dutch Montagu's Harrier Foundation.

Til venstre: En unge med en metalring og en blå farvering med kode, der kan aflæses med kik- kert.

Herunder: En voksen hun med en satellitsender. Senderen kan gennem flere år give oplysninger om fuglens positioner. De forskellige metoder har givet megen ny og vigtig viden om hede- høgenes træk og levevis.

Hjælp os med at beskytte den truede hedeheg

Kontakt "Projekt Hedeheg", hvis du har kendskab til en ynglende hedeheg.

"Projekt Hedeheg" er et samarbejde mellem en række organisationer og myndigheder, der beskytter den danske ynglebestand, og som samarbejder med tilsvarende tyske og hollandske projekter. Du kan hjælpe "Projekt Hedeheg" med at beskytte hedehegene ved:

- at orientere projektet hurtigst muligt, hvis du ser en hedeheg gå ned i din mark med bytte eller redemateriale, da det er sandsynligt at hedehegen yngler her

Ring til én af projektets kontaktpersoner, hvis du har oplysninger eller spørgsmål

- at tillade redebeskyttelse i marken, hvor den yngler
- at udlægge sprøjtefri bræmmer og vildtstriber i kanten af markerne
- at bekæmpe ræve
- at sikre variation i afgrøderne

Feltmedarbejdere:

Aage Matthiesen, e-mail: aagematt@mail.tele.dk, tlf: 4046 3380

Jesper Leegaard, e-mail: sortstork@gmail.com, tlf: 2565 8690

Svend Anker Schwebs, e-mail: sas.schwebs@gmail.com, tlf: 2338 8114

Involverede organisationer:

Miljøstyrelsen Syddjylland: Morten Bentzon Hansen, tlf: 6092 8625

Sønderjysk Landboforening: Gunnar Jespersen, tlf: 7320 2661

Esbjerg Kommune: Mette Kirkebjerg Due, tlf: 7616 1616

Tønder Kommune: Conny Brandt, tlf: 7492 9295

Aabenraa Kommune: Torben Hansen, tlf: 7376 7358

Haderslev Kommune: Claus Moss Hansen, tlf: 7434 2212

Dansk Ornitologisk Forening: Timme Nyegaard, tn@dof.dk, tlf: 3328 3823

Projekt Hedehegs hjemmeside: www.dof.dk/projekthedeheg

Folderen er udarbejdet af Projekt Hedeheg.

Fotograferne Stig Frode Olsen (forsidefoto), Carsten Gadgaard (blå kærhøg han side 6), John Larsen (øvrige fugle side 6), Finn Birkholm-Clausen (side 7 tv.) og Lars Maltha Rasmussen (alle øvrige fotos) har velvilligt stillet deres fotos til rådighed.

Logoet for Projekt Hedeheg er udformet af tegner Marco Brodde.